

BAKOM NAMNET NEW ORLEANS

EN SOLKUNG, EN GULDKEJSARE OCH EN GYLLENE JUNGFRU

Frankrikes jättelika koloni längs Mississippidalen etablerades ju 1682 och förklarades tillhöra Kung Sol, Louis XIV. Närmast självklart gavs kolonin namnet Louisiane för att hylla landets suveräne monark ("Staten, det är jag", ni vet). När kolonins centralort sedan grundades 1718 blev namnet La Nouvelle Orléans. – Varför valdes just Nya Orléans och inte till exempel Nya Paris? Svaret finns i den franska kungalängden. Solkungen själv hade gått bort några år tidigare (1715) medan hans efterträdare, Louis XV, fortfarande var omyndig. Kusinen Philippe, hertig av Orléans, blev därför Frankrikes regent under flera år. Det framstod säkert som både naturligt och klokt att hedra även denne nye makthavare genom att uppkalla den nya staden efter hans höga adelstitel (samt även en gata efter hans dopnamn, numera St. Philip Street).

Staden Orléans i Frankrike ligger ju vid floden Loire och på samma plats låg under forna tider Cenabum, en välmående och starkt befäst gallisk köpstad. Under Julius Caesars fälttåg för att underkuva gallerna skövlade han år 54 (f Kr) denna stad, som därefter i stort sett förblev en ruinhög under mer än tre århundraden. Det dröjde nämligen till år 273 e Kr innan den romerske soldatkejsaren Aurelianus åter byggde upp en stad på platsen och samtidigt namngav den efter sig själv. Just genom sitt namn är han starkt förknippad med guld (*aurum*) men han är också associerad med en solkult, som han sägs ha strävat efter att införa (först år 381 blev ju kristendomen romersk statsreligion). Under seklernas gång har sedan det nya stadsnamnets "Aurelianus" vartefter förfranskats till "Orléans" – solklart, eller hur?

Den mest berömda historiska person som mera allmänt förbinds med den franska staden är nog ändå Jeanne d'Arc, som föddes år 1412 i Lorraine. Hon var en helt oskolad bondflicka som i unga år fick helgonvisioner, där hon uppmanades att bevare sin kyskhet och dessutom rädda fosterlandet (engelsmännen hade lagt under sig nästan hela Frankrike i detta skede av hundraårskriget).

Hon blev kallad Jungfrun av Orléans, fast hon alltså inte alls var därifrån. Epitetet fick hon i stället på grund av att hon sades ha haft en ledande roll i slaget om Orléans 1429, när den franska hären lyckades häva en engelsk belägring. Kanske stred hon inte direkt själv och hennes ledarskap kan i så fall ha legat mer på det symboliska och inspirerande planet. Enligt hennes egna ord vid den senare rättegången föredrog hon baneret framför svärdet och hon har ganska ofta avbildats med en fana i stället för med vapen i hand. Hur som helst blev hon tillfångtagen och såld (!) till engelsmännen. En partisk domstol tillsattes, som på svårförståeliga grunder dömde henne till döden för häxeri, varefter hon brändes på bål i Rouen 1431. (Domen upphävdes 1455 av påven, till ingen nytta för det arma offret.) Hon har blivit helgonförklarad - fast egendomligt nog inte förrän år 1920 - och utsedd till Frankrikes nationalhelgon.

På uppdrag av Napoleon III skapade skulptören Emanuel Frémiet år 1874 en bronsstaty av henne, till häst och med höjt baner. En kopia skänktes 1958 av "Frankrikes folk" till New Orleans - som dock inte ansåg sig ha råd att låta resa statyn. Därför blev den ställd i malpåse till dess att president De Gaulle besökte staden och därefter tog initiativ till en fond som med privata bidrag bekostade uppsättandet år 1972. Statyn placerades vid foten av Canal Street och 1985 förgylldes den. När det stora kasinot (Harrahs, som öppnade 1999) skulle byggas där måste dock skulpturen

flyttas. Ny placering blev den nuvarande, nämligen på Decatur Street, nära French Market och korsningen med St. Philip Street. Och där står den nu och lyser!

I New Orleans finns ytterligare en staty av Jeanne d'Arc. Den donerades till St. Louis Cathedral år 1920 (samma år hon helgonförklarades) och är uppställd inne i kyrkan. Denna skulptur är också praktfull men mindre och visar jungfrun till fots med sin fana.

Ett första monument till Jeanne d'Arcs minne tycks ha rests i själva Orléans redan på 1400-talet men finns inte kvar. Numera finns det många skulpturer av henne runtom i världen, varav några helt enkelt är kopior av Frémiets staty. Ja, inte ens den som står i Paris är längre Frémiets originalskulptur (konstnären arbetade nämligen om den, eftersom han var missnöjd med proportionerna).